

บทความวิจัย

นักเรียนบนพื้นที่สูงกับการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ : สาเหตุ ปัญหาและแนวทางแก้ไข

ILLITERACY OF STUDENTS IN HIGHLAND AREA: THE CAUSES, PROBLEMS, AND SOLUTIONS

สหทัย สัทวิเศษ^{1*} ปฏิพันธ์ อุทยานกุล² แสง เครือวิวัฒนกุล³ และ มณี จำปาแพง⁴

Sahattaya Sittivised^{1*}, Patipan Uttayanukul², Sawaeng Kluewiwattanakul³,
and Manee Jumpapheang⁴

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ^{1*,2,3,4}

Faculty of Humanities, Chiangrai Rajabhat University ^{1*,2,3,4}

mamfanxiuying@gmail.com^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนภาษาไทย และนักเรียนโรงเรียนในเขตความรับผิดชอบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทย ผลการสำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนบนพื้นที่สูงพบว่าโรงเรียนในพื้นที่ส่วนใหญ่ขาดแคลนครูที่จบสาขาวิชาภาษาไทย โดยมีเพียงร้อยละ 24.24 เท่านั้นที่จบตรงสาย ด้านนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ที่พบมากที่สุดได้แก่ชาติพันธุ์อาข่า ด้านทักษะภาษาไทย นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเขียนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 29.24 ปัญหาด้านการอ่านไม่ออกกรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 28.00

การพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูง คณะวิจัยได้จัดทำชุดฝึกทั้งหมดจำนวน 13 เล่ม ผลการประเมินผลการใช้ชุดฝึกพบว่าทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทุกระดับชั้น คือ ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดฝึกมีค่าเฉลี่ยมากกว่าก่อนใช้ทุกชั้นปี และทุกโรงเรียน ผลการประเมินการใช้สื่อพบว่าครูและนักเรียนมีความพอใจในรูปแบบและเนื้อหาของสื่ออยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนา ชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทย การแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ นักเรียนบนพื้นที่สูง

ABSTRACT

The objectives of this study were to develop Thai language skills practice package for Thai language illiteracy of schoolchildren in highland area of Chiang Rai province. The samples were school administrators, teachers, and students from school in highland area of Chiang Rai province selected by purposive sampling technique. The research instruments were Thai language skills practice package for improving Thai language illiteracy of schoolchildren in highland area and interview form.

The interview revealed that majority of the schools lacked Thai language teachers. Among these, only 24.24% of the teachers held degree in teaching Thai language. The majority of schoolchildren were ethnic groups. The main group was Akha. The main Thai illiteracy problem was writing skills accounting for 29.24% and followed by reading ability problem at 28%.

The practice package consisted of 13 books covering 1 book for kindergarten, 9 books for primary grade 1 semester 1 (1 book) and primary grade 1 semester 2 (8 books about Thai consonants rules), and 3 books as teacher manuals (1 book for each educational level).

The evaluation results on implementing Thai language skills practice package showed that the achievement scores of students before and after using the developed practice package were different in all educational level and schools. The teacher's evaluation on the developed practice package showed that there was teacher manual provided with the practice package and clear pictures allowed better understanding of words and stimulated memory ability of the learners so they could easily remember Thai consonants using pictures.

Keywords: development, Thai language skills practice package, solution on illiteracy problems, schoolchildren in highland area

บทนำ

ภาษาเป็นนวัตกรรมอันทรงคุณค่าที่บรรพบุรุษของมนุษย์ได้คิดค้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน อาจกล่าวได้ว่าภาษาเป็นสื่อกลางที่ใช้ยึดโยงให้มนุษย์ได้เกาะกลุ่มและพึ่งพาอาศัยหรืออยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะได้อย่างแน่นแฟ้น จัดเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าซึ่งยากแก่การกำหนดประมาณได้ นอกจากนั้นแล้วภาษาที่ยังสามารถกำหนดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของกลุ่มคนให้เกิดขึ้น กับทั้งยังเป็นเครื่องมือสำหรับติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมและการงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข นอกจากนั้นภาษายังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ทั้งจากแหล่งเรียนรู้ในหนังสือ รวมไปถึงแหล่งข้อมูล

ทางสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อช่วยในการพัฒนาความรู้ ความคิดและได้สร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดแก่สังคม ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาวิชาอาชีพให้มีความก้าวหน้ามั่นคงได้อีกด้วย

ในประเทศไทยนั้น ภาษาไทยจัดเป็นภาษาประจำชาติที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น มีพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เป็นของตนเอง ซึ่งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เหล่านี้เมื่อนำมาประสมกันแล้ว ทำให้สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารได้อย่างดี ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างถูกต้องถูกวิธีจึงเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่คนไทยทั้งหลายพึงตระหนัก แต่เนื่องจากประเทศไทยมีประชากรที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีความหลากหลายทางภาษาและชาติพันธุ์ และหลาย ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างก็มีภาษาถิ่นอันเป็นภาษาแม่ แล้วใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เช่น อาข่า ม้ง เมี่ยน ฯลฯ ซึ่งเด็ก

ชาติพันธุ์เหล่านี้เมื่อถึงอายุถึงเกณฑ์ต้องเข้ารับการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเหมือนเด็กชาวไทยทั่วไป ก็มักจะประสบปัญหา โดยเฉพาะปัญหาการเรียนภาษาไทย เนื่องจากนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นมีวัฒนธรรมภาษาเป็นของตนเอง คือ ภาษาประจำเผ่าหรือภาษาถิ่น ซึ่งภาษาประจำเผ่าหรือภาษาถิ่นนี้มีความแตกต่างจากภาษาไทยทั้งในเรื่องของคำและความหมายเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด เป็นต้น ความแตกต่างเหล่านี้เองที่ทำให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์มีปัญหาในการออกเสียงเมื่อต้องอ่านภาษาไทย ส่งผลให้นักเรียนออกเสียงไม่ชัดเจนซึ่งปัญหาการพูดไม่ชัด สอดคล้องกับความเห็นของสนธิ สัตโยภาส (Sattayopat, 2008) ได้กล่าวไว้ว่า “ปัญหาที่ทำให้นักเรียนออกเสียงผิด เนื่องมาจากนักเรียนเหล่านี้มีภาษาชาติพันธุ์ของตนใช้ติดต่อกันในชีวิตประจำวันเมื่อเข้ามาเรียนในโรงเรียนที่ทางราชการจัดให้ นักเรียนชาติพันธุ์ดังกล่าวจะต้องเรียนภาษาไทยก็มักประสบปัญหาในการออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน เป็นต้นว่า ออกเสียงพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์และคำที่มีตัวสะกดบางเสียงไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล”

จังหวัดเชียงรายโดยเฉพาะในเขตพื้นที่สูงมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่มาก และเด็กชาติพันธุ์ในพื้นที่สูงโดยทั่วไปจะมีผลการเรียนภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2556 (ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ: NT) พบว่านักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ซึ่งมีนักเรียนทั้งหมด 3,400 คน

มีความสามารถด้านภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุงอยู่ที่ร้อยละ 23.32 อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 32.71 อยู่ในระดับดี 29.06 อยู่ในระดับดีเยี่ยม 14.91 สารการเรียนรู้ที่เขตพื้นที่ควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของเขตพื้นที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ สองอันดับแรก ได้แก่ สารการอ่าน และสารการเขียน ซึ่งข้อมูลนี้อ้างอิงจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 ฉบับที่ 5 – ค่าสถิติระดับเขตพื้นที่แยกตามสารการเรียนรู้ เขตเชียงรายเขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย และจากการลงพื้นที่ของนักวิจัยเพื่อสำรวจปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักเรียนในเขตพื้นที่สูงกลุ่มโรงเรียนในเขตความรับผิดชอบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2557 ที่ผ่านมามีโรงเรียนจำนวน 33 โรงเรียนที่เด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นการสื่อสารในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่จึงใช้แต่เพียงภาษาแม่เท่านั้น ส่วนภาษาไทยจะมีบทบาทเฉพาะการสื่อสารในชั้นเรียนเท่านั้น

ปัญหาการใช้ภาษาไทยของเด็กในปัจจุบันนับเป็นปัญหาระดับชาติที่ต้องการได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้แถลงการณ์เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 23 เมษายน 2558 กล่าวว่า “กระทรวงศึกษาธิการได้เร่งแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ โดยได้ดำเนินการเชิงรุกในการสำรวจไปในทุกเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องและมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหายังตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งมีเป้าหมาย

ให้ปีการศึกษา 2558 นี้ เป็นปีปลอดเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้รวมทั้งยังได้ปรับการเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นเรียน โดยเน้นการแจกลูกสะกดคำให้เป็นไปตามหลักภาษาไทยที่ถูกต้อง เสริมด้วยการจัดทำแบบฝึกอ่านภาษาไทยให้เข้าใจอย่างง่าย ๆ ซึ่งได้ดำเนินการควบคู่ไปกับการนิเทศเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนให้กับครูทั่วประเทศ” (The Ministry of Education, 2015)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงรายเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเร่งดำเนินการนโยบายดังกล่าวจึงได้ประสานขอความอนุเคราะห์มายังคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ให้ช่วยเร่งแก้ไขปัญหานี้ร่วมกัน (อ้างตามหนังสือที่ ศธ.04045/1692 เรื่องขอความอนุเคราะห์คณะทำงานจัดทำหนังสือเสริมทักษะภาษาไทย สำหรับนักเรียนที่ไม่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่) เพื่อเป็นการบริการวิชาการและเป็นการรับใช้สังคมตามนโยบายของมหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์จึงได้ดำเนินโครงการวิจัยพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงรายขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อเสริมในการแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ให้กับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย และขยายผลไปยังพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนบนพื้นที่สูงกลุ่มโรงเรียนในความรับผิดชอบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย

3. เพื่อประเมินผลการใช้ชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเป็นเนื้อหาสอนเสริมภาษาไทยในระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 1 อ้างตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและได้ยึดตามปัญหาและสภาพบริบทชุมชนเป็นหลัก ชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเอกสารทั้งหมด 13 เล่ม โดยแบ่งเป็นหนังสือเสริมทักษะภาษาไทยจำนวน 10 เล่ม (หนังสือเสริมทักษะเล่ม 1 สำหรับระดับชั้นอนุบาล) 1 เล่ม หนังสือเสริมทักษะเล่ม 2 (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (เทอม 1)) 1 เล่ม หนังสือมาตราตัวสะกด 8 เล่ม (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (เทอม 2)) และคู่มือครู 3 เล่ม) สาเหตุที่เลือกเฉพาะทำชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเฉพาะระดับชั้นอนุบาล และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากนักเรียนบนพื้นที่สูงจะเริ่มศึกษาภาษาไทยเมื่อเข้ามาเรียนในระดับชั้นอนุบาลซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนับว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญในการปูพื้นฐานทักษะภาษาไทยหากผลการเรียนภาษาไทยในระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับดีแล้วนักเรียนก็สามารถนำทักษะภาษาไทยที่ได้ไปเป็นพื้นฐานในการศึกษารายวิชาอื่นในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ที่ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนในเขตความรับผิดชอบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานการวิจัย

ชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงรายสามารถพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนบนพื้นที่สูงได้ดียิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงรายที่มีประสิทธิภาพ

2. นักเรียนบนพื้นที่สูงมีทักษะการอ่านการเขียนภาษาไทยดีขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนไทยทั่วไปอย่างสงบสุข

3. สถานศึกษาที่บริบทพื้นที่เป็นพื้นที่สูงเขตอื่น ๆ สามารถนำชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยที่พัฒนาขึ้นไปใช้แก้ปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

นักเรียนบนพื้นที่สูงกับการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ : สาเหตุ ปัญหาและแนวทางแก้ไขเป็นงานวิจัยเชิงทดลอง มุ่งเน้นการใช้นวัตกรรมมาแก้ปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ดังนั้นประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยจึงจำแนกออกได้ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนภาษาไทย และนักเรียนโรงเรียนในเขตความรับผิดชอบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย

2. กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยบนพื้นที่สูง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทย จำนวน 66 คน ผู้อำนวยการจำนวน 20 คน และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงรายจำนวน 1 คน รวมมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 87 คน กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ได้มาโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองสื่อการสอน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยให้ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงรายเป็นผู้คัดเลือกโรงเรียนที่เหมาะสมและสมัครเข้าร่วมโครงการเพื่อใช้เป็นโรงเรียนทดลองจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านสันติคีรี โรงเรียนบ้านกลาง และโรงเรียนบ้านแม่เตอ โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู 6 คน (ระดับชั้นอนุบาลจำนวน 1 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน) นักเรียนทั้งหมด 179 คน โดยแบ่งเป็น โรงเรียนบ้านสันติคีรี นักเรียนระดับชั้น ป.1 จำนวน 113 คน (3 ห้อง) โรงเรียนบ้านแม่เตอระดับชั้นอนุบาลจำนวน 5 คน (1 ห้อง) ป.1 จำนวน 8 คน (1 ห้อง) โรงเรียนบ้านกลาง ป.1 จำนวน 53 คน (1 ห้อง)

ส่วนขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้เริ่มจากการศึกษาบริบทของชุมชนทั้งจากเอกสารและงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงประสานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานที่จริง ได้แก่การสำรวจสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย โดยข้อมูลที่ได้ทั้งหมดคณะนักวิจัยได้นำมารวบรวมแล้วจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์สำหรับเป็นข้อมูลในการจัดทำชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เมื่อได้ชุดฝึกดังกล่าวแล้วจึงได้ขอความอนุเคราะห์นักวิชาการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3 ร่วมประชุมวิพากษ์ชุดฝึกเสริมทักษะ ในการประชุมวิพากษ์พบว่าเนื้อหาในชุดฝึกบางส่วนมีเนื้อหาที่ยากเกินไปสำหรับนักเรียนบนพื้นที่สูง รูปภาพบางรูปภาพที่ใช้ไม่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เป็นต้น โดยคณะนักวิจัยได้ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทุกประการ จากนั้นจึงจัดอบรมวิธีการใช้ชุดฝึกเสริมทักษะให้กับครูในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนที่จะนำไปทดลองใช้จริง และเมื่อใช้ชุดฝึกเสริมทักษะดังกล่าวไปประยะหนึ่งแล้วจึงมีการประเมินความพึงพอใจอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาข้อบกพร่องอันจะนำไปสู่การแก้ไขและเผยแพร่ต่อไป

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ไปวิเคราะห์ผลสรุปเป็นประเด็น ส่งไปให้คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมานำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการลงพื้นที่สำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนบนพื้นที่สูงกลุ่มโรงเรียนในเขตความรับผิดชอบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงรายจำนวน 33 โรงเรียน โดยวิธีสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนภาษาไทยระดับช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3) พบว่า ด้านครูผู้สอนโรงเรียนในพื้นที่ส่วนใหญ่ขาดแคลนครูผู้สอนที่จบสาขาวิชาภาษาไทย โดยมีเพียงร้อยละ 24.24 เท่านั้นที่จบตรงสาขา โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.96 ยังคงใช้การสอนตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนรูปแบบของกระทรวงศึกษาธิการ และนอกจากนี้ยังประยุกต์ใช้การสอนในรูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น แนวทางการจัดการเรียนการสอนรูปแบบบันไดทักษะ 4 ขั้น ของ ผศ.ศิวากานท์ ปทุมสูติ การสอนในรูปแบบ TPR BBL และ Montesery เป็นต้น ด้านนักเรียนพบว่านักเรียนบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาติพันธุ์ชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ชาติพันธุ์อาข่า รองลงมาคือชาติพันธุ์ม้ง จินยูนนาน ไทยใหญ่ ลาหู่ เย้า ตามลำดับ ด้านทักษะภาษาไทยนักเรียนบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเขียนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 29.24 ปัญหาด้านการอ่านไม่ออกรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 28.00

จากการสอบถามครูผู้รับผิดชอบรายวิชาภาษาไทยในเขตความรับผิดชอบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงรายถึงสาเหตุที่ผลการเรียนภาษาไทยของเด็กต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกัน คือ เด็กนักเรียนชาติพันธุ์ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาไทย เพราะค่านิยมในชุมชนมักจะส่งเสริม

ให้เด็กเรียนภาษาอื่นที่มีบทบาทด้านเศรษฐกิจมากกว่า เช่น ภาษาจีน เป็นต้น เด็กนักเรียนมีเวลาในการฝึกฝนภาษาไทยน้อย เนื่องจากครอบครัวเป็นชาติพันธุ์หลังจากที่เด็กนักเรียนกลุ่มนี้กลับบ้านไป จะใช้ภาษาชาติพันธุ์ในการสื่อสารกับครอบครัวหรือสื่อสารกับคนในชุมชน ปัญหาครูที่เชี่ยวชาญภาษาไทย หรือครูที่มีวุฒิภาษาไทยโดยตรงมีน้อย บางโรงเรียนไม่มีเลย ทางโรงเรียนจึงต้องมอบหมายให้ครูที่จบสาขาอื่นมาสอนวิชาภาษาไทยแทน ซึ่งครูที่ไม่ได้จบตรงสาขากลุ่มนี้จะขาดทักษะและความรู้ด้านการสอนภาษาไทย ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ครูไม่รู้ภาษาชาติพันธุ์ทำให้มีปัญหาในการสื่อสารกับเด็กนักเรียน และไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาของเด็กได้

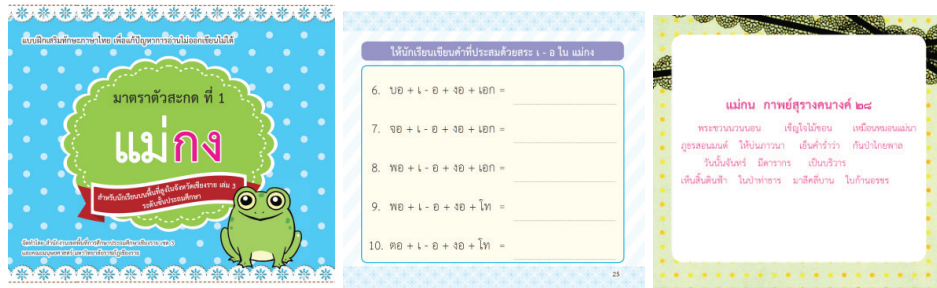
ในการพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย คณะวิจัยได้จัดทำชุดฝึกทักษะภาษาไทยจำนวน 2 ระดับชั้น คือ ระดับชั้นอนุบาล (อนุบาล 2) และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 และภาคการศึกษาที่ 2 ทั้งหมดจำนวน 13 เล่ม ประกอบด้วยชุดฝึกทักษะภาษาไทยสำหรับระดับชั้นอนุบาล จำนวน 1 เล่ม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 1 เล่ม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 8 เล่ม (มาตราตัวสะกด 8 มาตรา) คู่มือครูจำนวน 3 เล่ม (ระดับชั้นอนุบาล 1 เล่ม และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนละ 1 เล่ม)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างเนื้อหาชุดฝึกทักษะภาษาไทยสำหรับระดับชั้นอนุบาล

ภาพที่ 2 ตัวอย่างเนื้อหาชุดฝึกทักษะภาษาไทยสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

ภาพที่ 3 ตัวอย่างเนื้อหาชุดฝึกทักษะภาษาไทยสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

ผลประเมินผลการใช้ชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหาคำอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า คะแนนของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกมีความแตกต่างกันในทุกระดับชั้น และทุกโรงเรียน โดยทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทุกระดับชั้น คือ ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดฝึกมีค่าเฉลี่ยมากกว่าก่อนใช้ทุกชั้นปี และทุกโรงเรียน ผลการประเมินการใช้

สื่อของครูผู้สอน ครูผู้สอนเห็นว่าจุดเด่นของชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยที่ทดลองใช้ มีคู่มือที่ชัดเจน รูปภาพที่ใช้สามารถสื่อให้เข้าใจความหมายของคำได้ดี ผู้เรียนสามารถจำพยัญชนะกับรูปภาพ (ความหมาย) ได้พร้อม ๆ กัน อีกทั้งรูปภาพและเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับวัยเด็ก เชื่อมโยงไปชีวิตจริง ชุดฝึกมีตัวอย่างทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปต่อยอดเองได้ แต่ยังมีจุดบกพร่องเล็กน้อยที่ควรปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้สอนจริง

ภาพที่ 4 การประเมินผลการใช้ชุดเสริมทักษะภาษาไทย ฯ

อภิปรายผลการวิจัย

นักเรียนบนพื้นที่สูงกับการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ : สาเหตุ ปัญหาและแนวทางแก้ไขเป็นงานวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนาที่มุ่งพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย โดยมีสมมุติฐานว่าชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงรายสามารถพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนบนพื้นที่สูงได้ ซึ่งจากผลการวิจัยที่ออกมาแล้วนั้นทำให้คณะผู้วิจัยได้ประจักษ์แล้วว่างานวิจัยนี้เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ กล่าวคือชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาสามารถพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงรายได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าชุดฝึกดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นจากผลการสำรวจสภาพปัญหาที่แท้จริงในด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยของโรงเรียนบนพื้นที่สูง กับทั้งผู้ออกแบบนวัตกรรมชุดนี้ได้ศึกษาบริบทต่าง ๆ ในพื้นที่ก่อนที่จะออกแบบชุดฝึก เพื่อให้มีความเหมาะสมในการแก้ปัญหาที่ทางโรงเรียนประสบปัญหาอยู่ นอกจากนี้ยังได้ออกแบบโดยใช้ทฤษฎีหรือหลักการสอนที่เหมาะสมกับช่วงชั้นวัยของเด็ก และคำนึงถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก เช่น ออกแบบโดยเริ่มจากสิ่งที่ผู้เรียนคุ้นเคย หรือใกล้ตัวผู้เรียนก่อน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกคุ้นเคยและง่ายต่อการศีกษา ออกแบบชุดฝึกที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดตาม ทำตาม และกระตุ้นการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบเนื้อหาที่เป็นการ์ตูน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกอยากเรียนอยาก

ศีกษา ซึ่งหลักการออกแบบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สุนันทา สุนทรประเสริฐ (Soontronpasert, 2004) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีนั้นจะต้องเป็นแบบฝึกที่เหมาะสมกับวัย มีความถูกต้องสมบูรณ์ ได้รับความสนใจ ชวนให้ติดตาม ทำทหายความคิด ความสามารถของนักเรียน

ผลประโยชน์ผลการใช้ชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่าคะแนนของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกมีความแตกต่างกันในทุกระดับชั้น และทุกโรงเรียน โดยทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทุกระดับชั้น คือ ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดฝึกมีค่าเฉลี่ยมากกว่าก่อนใช้ทุกชั้นปี และทุกโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากชุดฝึกเสริมทักษะออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนและทบทวนความรู้ของตนเองอยู่เสมอ จึงทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะภาษาไทยดีขึ้น ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (Suntornrote, 2002) ที่ได้กล่าวไว้ว่า แบบฝึกเป็นเทคนิคการสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนทำแบบฝึกมาก ๆ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น เพราะนักเรียนมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ผู้ออกแบบได้ออกแบบแบบฝึกโดยให้ครูผู้สอนคัดกรองเด็กก่อนว่าเด็กมีจุดบกพร่องจุดไหนก็ให้ใช้ชุดฝึกเล่มที่เหมาะสมในการสอนซ่อมเสริม ในบริบทของ

เด็กบนพื้นที่สูงปัญหาด้านการออกเสียงมาตราตัวสะกดจะค่อนข้างมีปัญหา คณะวิจัยจึงออกแบบแบบฝึกมาตราตัวสะกดเป็นแบบแยกเล่มเล่มละมาตราเพื่อสะดวกต่อการสอนเสริมเฉพาะมาตราที่เด็กมีปัญหา ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของฉลาด สมพงษ์ (Sompong, 2004) ที่ได้กล่าวไว้ว่าแบบฝึกทักษะมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เป็นส่วนเพิ่มเติม หรือเสริมหนังสือเรียนช่วยลดภาระของครูได้มาก ตลอดจนช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้นและการให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะจะช่วยชี้จุดบกพร่องของนักเรียนได้ชัดเจน เพื่อที่ครูจะได้แก้ไขปรับปรุงเฉพาะจุดอย่างทันทั่วทั้งที่

นอกจากนั้นแล้ว ตามความเห็นของคณะผู้วิจัยนั้น การเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนอยู่ในระดับอ่านออกเขียนได้ จะต้องเน้นให้ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้ระบบการอ่าน การเขียน และการสะกดคำในภาษาไทย เพื่อให้เกิดทักษะความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยอาจเริ่มจากการใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความสนุกสนาน จากนั้นจึงค่อย ๆ พัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียน รวมทั้งมีการฝึกหัดให้ผู้เรียนได้คัดลายมือและการเขียนตอบคำถามโดยใช้ภาษาไทยในระดับพื้นฐาน ได้ฝึกการสื่อความให้ถูกต้องตามหลักภาษา และเรียนรู้ค่านิยมเกี่ยวกับ คน สัตว์ สิ่งของที่อยู่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน ทั่ว ๆ ไป รวมไปถึงคำกริยาที่แสดงลักษณะอาการของสิ่งต่าง ๆ โดยค่อย ๆ ขยายวงคำศัพท์ให้กว้างขึ้นตามความเหมาะสม ควบคู่ไปกับการฝึกใช้หนังสือพจนานุกรม ตลอดจนสื่อที่พบเห็นรอบ ๆ ตัว เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการเรียนรู้ และส่งเสริมให้มีเจตคติที่ดีต่อการอ่านภาษาไทย เห็นประโยชน์และคุณค่าของภาษาไทยด้วย

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นมาเพื่อสอนเสริมให้กับผู้เรียน ไม่แนะนำให้เป็นการหลักเพื่อใช้ในการสอนภาษาไทย ครูควรมีการบูรณาการเทคนิคการสอนร่วมกับสื่ออื่น ๆ ประกอบด้วย และหากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดพิมพ์ หรือไม่สามารถจัดพิมพ์เป็นสื่ได้ คณะนักวิจัยได้ทำลิงค์ดาวน์โหลดรูปแบบฉบับสีแฉ่วนไว้ที่เว็บไซต์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ราย (http://human.crru.ac.th/human2015/title_8.html) เพื่อครูสามารถดาวน์โหลดและนำไปทำเป็นสื่อ PowerPoint หรือ E-book ประกอบการสอนได้

จากการลงพื้นที่เพื่อประเมินชุดฝึกพบว่าทุกวิธีที่ผู้วิจัยและนักวิจัยท่านอื่นใช้ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบทวิภาษา การพัฒนาชุดฝึก ต่างมุ่งเน้นที่ต้องการพัฒนาทักษะภาษาไทยให้เด็ก แต่ปัญหาของนักเรียนชาติพันธุ์ในท้องที่อีกอย่างหนึ่งคือพวกเขามีปัญหาในการสื่อสารกับครูในชั้นเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถพูดภาษาถิ่นของเขาได้ทำให้พวกเขาเรียนในชั้นเรียนไม่รู้เรื่อง พัฒนาการช้ากว่าเด็กคนอื่น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าในการทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากสื่อการสอนและวิธีการสอนแล้ว การสื่อสารระหว่างครูกับผู้เรียนก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นหากจะมีการทำวิจัยครั้งต่อไป ก็อาจจะให้มีการวิจัยที่มุ่งพัฒนาให้ครูผู้สอนได้เรียนรู้ภาษาถิ่นสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถสื่อสารเบื้องต้นด้วยกันได้ อันจะทำให้ทั้งครูและผู้เรียนสามารถกระทำกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้อย่างมีความสุข

REFERENCES

- The Ministry of Education. (2015). **The Ministry of Education 6 months' report**. Retrieved June 7, 2016, from <http://www.thaigov.go.th>. (in Thai)
- Somphong, Charat. (2004). **Using an Thai writing exercise workbook of Mathayom Suksa 5 Students Saitarn Wittaya School Sisaket Province**. M.Ed. Program in Educational Administration Mahasarakham University. (in Thai)
- Suntornrote, Wimonrat. (2002). **The development of education in Curriculum Development Program**. M.Ed. Program in Educational Administration Mahasarakham University. (in Thai)
- Sattayopat, Sanit. (2008). **Education innovation: research in education and report**. Bangkok: Tarnaksorn. (in Thai)
- Soontronpasert, Sunanta. (2004). **The development of teaching and learning innovation**. Ratchaburi : Rongphim Tammarakkanpim. (in Thai)